Nr 64

Näringsutskottets betänkande i anledning av motion om skyldighet för multinationella företag att avge särskild statistisk redovisning.

Ärendet

I motionen 1972:1324 av herr Olof Johansson i Stockholm (c) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t skall anhålla om förslag angående särskilda krav på periodisk statistisk redovisning för multinationella företag helt eller delvis lokaliserade till Sverige i enlighet med vad som anförts i motionen.

Pågående och förestående utredningsarbete

Koncentrationsutredningen (Fi 1962:37; ordförande: professor Guy Arvidsson) skall enligt tilläggsdirektiv, meddelade i april 1971 (riksdagsberättelsen 1972 s. 403), genomföra en undersökning av konsekvenserna för svensk ekonomi och ekonomisk politik av de internationella företagens växande betydelse. Undersökningen, som skall avse även internationella företag av svenskt ursprung, skall ge en översikt över olika typer av internationella företag och deras andelar av produktion och marknader på olika områden, i första hand i Sverige. Den skall vidare omfatta en analys av orsakerna till de internationella företagens framväxt och belysa den roll som bl. a. stordriftsfördelar, produktsammansättning och monopolsträvanden kan spela därvidlag. Den centrala problemställningen skall vara vilka effekter utvecklingen mot allt flera och större internationella företag har och kan komma att få på den svenska ekonomin. Analysen härav skall omfatta frågan vilken inverkan denna utveckling kan få på möjligheterna att uppnå nationella ekonomisk-politiska och näringspolitiska mål i fråga om bl. a. ekonomisk stabilitet och tillväxt samt inkomst- och förmögenhetsfördelning.

I anledning av motioner vari skatteflyktstransaktioner av utländska företags dotterbolag i Sverige påtalades, begärde riksdagen 1970 (BeU 1970:53, rskr 1970:345) att Kungl. Maj:t skulle låta verkställa en utredning angående de multinationella företagens beskattning. Ärendet är alltjämt beroende av Kungl. Maj:ts prövning.

Chefen för industridepartementet har i oktober 1972 aviserat att en särskild arbetsgrupp, direkt underställd regeringen, skall tillsättas för att övervaka de internationella (multinationella) företagen och komma med förslag till åtgärder.

Motionen

Efter att ha hänvisat till det uppdrag som koncentrationsutredningen fått att göra en undersökning rörande de multinationella företagen och understrukit betydelsen av att också sådana av svenskt ursprung beaktas anför motionären att man för att kunna kontrollera och få insyn i de multinationella företagen måste ställa mera vittgående krav på dem i fråga om skyldighet att lämna uppgifter till myndigheter, exempelvis statistiska centralbyrån, än som följer av reglerna för offentlig redovisning och den reguljära företagsstatistiken. Bland sådant som kan vara av särskilt intresse för myndigheterna och allmänheten nämns uppgifter om kapitaltransaktioner som påverkar den svenska handels- och bytesbalansen gentemot utlandet, statistik rörande export- och importtransaktioner inom den egna koncernen, statistik som belyser de anställdas förhållanden i företaget samt uppgifter av betydelse från samhällsplaneringssynpunkt, t. ex. rörande investeringsomfattning, personalförändringar och regional fördelning av företagets aktiviteter. En sådan samlad statistikproduktion för multinationella företag bör enligt motionärens uppfattning gälla dels hela företagen vad beträffar företag med huvudkontor och styrelse i Sverige, dels till Sverige lokaliserade enheter av alla internationella företag i övrigt.

Utskottet

Enligt särskilt uppdrag genomför koncentrationsutredningen för närvarande en undersökning av konsekvenserna för vårt land av de multinationella företagens växande betydelse. Arbetet härmed avses pågå under hela år 1973. En självklar åtgärd i undersökningens första skede är att klarlägga förekomsten av statistiska uppgifter om de multinationella företagen och behovet av att ta fram ytterligare sådana uppgifter. Ett omfattande material om svenska företags etablering utomlands och utländska företags i Sverige har insamlats av Industriens utredningsinstitut. Till stor del beräknas behovet av statistik på området kunna tillgodoses av statistiska centralbyrån, bl. a. genom specialbearbetningar av redan befintligt material och kontinuerligt inkommande uppgifter. I viss utsträckning får statistiskt grundmaterial anskaffas genom utredningens egen försorg. Projektledaren har inför utskottet redogjort för hur arbetet är upplagt.

Utskottet konstaterar sålunda att koncentrationsutredningen är sysselsatt med den fråga som motionären har tagit upp. I den mån ytterligare åtgärder från Kungl. Maj:ts eller någon myndighets sida skulle visa sig önskvärda när det gäller framtagande av statistik rörande de multinationella företagen får det förutsättas att utredningen utan dröjsmål tar erforderliga initiativ. Utskottet utgår också från att industridepartementet kontinuerligt följer frågan. Genom den särskilda arbetsgrupp för bevakning av de multinationella företagen som chefen för industridepartementet har aviserat kommer ytterligare uppmärksamhet att ägnas åt vad som kan behöva göras för att skaffa information om dessa företag.

Utskottet kan inte finna att riksdagen i dagens läge har anledning att, som motionären begär, rikta en särskild anhållan i ämnet till Kungl. Maj:t.

Utskottet hemställer alltså

att riksdagen avslår motionen 1972:1324.

Stockholm den 5 december 1972

På näringsutskottets vägnar
INGVAR SVANBERG

Närvarande: herrar Svanberg (s), Börjesson i Glömminge (c), Haglund (s), Andersson i Storfors (s), Gustafsson i Byske (c), Rask (s), Ericsson i Åtvidaberg (fp), Blomkvist (s), Sjönell (c), Wååg (s), Hovhammar (m), Svensson i Malmö (vpk), Jonsson i Husum (s), Rydén (fp) och Fridolfsson i Stockholm (m).

Göteborgs Offsettryckeri AB 72 1992 S Stockholm 1972